

SAHİBİ :

TÜRKİYE İSLÂM ENSTİTÜLERİ
TALEBE FEDERASYONU ADINA
GENEL BAŞKAN

Cahid BALTACI

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ :

**A. Vehbi
VAKKASOĞLU**

İDARE MÜDÜRÜ :

İSMAİL L. ÇAKAN

BU SAYIDA

SELÂM	İSLÂM MEDENİYETİ
MÜSTEŞRİKLER VE İSLÂM	Dr. İrfan ABDÜLHAMİD Terc: Avni İLHAN
MÂLÂYÂNÎ	Ali ÖZEK
VAHDÂNİYET	Mustafa VARLI
AHMED B. EBÎ'L HAVÂRÎ	Dr. A. Subhi FURAT
KANUNLAR KARŞISINDA TOPRAK DAVASININ MANASI	Prof. Dr. Şakir BERKİ
YOL, BU GERÇEK YOL OLMALIDIR (Şiir)	İsmail BAYRAM
İSLÂM HUKUKU KÜRSÜSÜ. İHDÂSİ ZARÛRÎDİR	Bekir YÜCEL
MEHMED ÂKİF'İN SAFAHAT'DA BULUNMAYAN BİR ŞİİRİ ÜZERİNE	Sabit AYASBEYOĞLU
NİSAN YAĞMURU	İsmail L. ÇAKAN
MİMAR SİNAN	Hasan ÖZÖNDER
MERHUM ABDULLAH ŞKALYİÇ	Prof. H. Ömer MUŞİC
BAŞGİL	Fehmi KORU
İSLÂM DÜŞÜNCESİNE DAİR KOMÜNİST CEMİYETLERDE DİN HAYATI	Arif ERKAN Muhsin ABDÜLHAMİD Terc: Tayyar ALTIKULAC
BİR SABAH (Şiir)	Rekin ERTEM
DEVİR-İ SÜLEYMAN	Hilmi KURTULUŞ
GAZETELERDE MUSİKÎ MÜSÂBAKALARI	Dr. Cahid ÖNEY
ANNE (Şiir)	O. Selim DİNÇSOY
SUALLERE CEVAPLAR	Gazi MERT
MUHYİDDİN İBNÜ'L ARÂBÎ	İ. Samahaddin CEM
HABERLER	İSLÂM MEDENİYETİ

İDAREHANE

Türkiye İslâm Enstitüleri Talebe Federasyonu Genel Merkezi
Nuruosmaniye Caddesi No: 82/1
Tel. : 22 46 02

CAĞALOĞLU — İSTANBUL

Haberleşme Ve Havale Adresi :
İSLÂM MEDENİYETİ, P.K.: 1315

S İ R K E C İ

TEMSİLCİLERİMİZ

Ankara : T.İ.H.O.M.C.F. Genel Başkanı: **Mehmet KARAMAN**
Kayseri: T.İ.E.T.F. İkinci Başkanı : **İ. N. NURSAÇAN**
Konya : T.İ.E.T.F. Mah. İcr. Kom. Başk. : **Ahmet FİDAN**
İzmir : T.İ.E.T.F. Mah. İcr. Kom. Başk. : **Orhan ÇETİN**
Dış Münasebetler : **Mahmut ÖZTÜRK**

TEKNİK KADRO

Sekreter : **Erdoğan ATAK** Ressam : **Gürbüz AZAK**
Dizgi ve Baskı : AHMET SAİT MATBAASI — İSTANBUL
Yıl : 1. Sayı : 9
Basıldığı Tarih : 17 Nisan 1968

ABONE

Yıllık : 12 sayı, 30. TL.

Altı Aylık : 6 sayı, 15. TL.

Öğrencilere % 20 Tenzilât yapılır.
Yabancı Memleketlere İki katı.

Bir sayısı : 250 Kuruş.

İLÂN TARİFESİ

Dış Kap.: 2 renk 2.500 TL.
Tek renk 2.000 TL.

İç Kapak: 2 renk 1.500 TL.
Tek renk 1.000 TL.

Renkli ilân sahifesi :

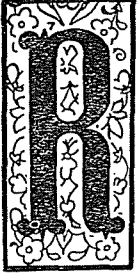
Tamamı : 1.200 TL.

1/2 : 750 TL.

1/4 : 400 TL.

1/8 : 250 TL.

Mecmuamızdaki yazılar me'haz gösterilmeden alınamaz.
Gönderilen yazılar basılsın basılmasın iade edilmez.

RAHMETLİ Profesör Şakir Sikiriç'in vefatından bir sene sonra, yine bir arkadaşım, bir ahbabım rahmeti Rahmana kavuştu. O da, eski Şer'i Temyiz Mahkemesi Hâkimi ve Saray Bosna Devlet Müzesi Müdür Muavini Abdullah Şkalyiç'tir.

Acı büyüktür, telâfisi mümkün olmayan bir kayıptır.

Büyük sayıda âlim, kadı, müderris ve Boşnaklardan yegâne Şeyhulislâm olan Hacı Muhammed Refik Efendi Hacıabdîç (1283-1285/1866-1868) i yetiştiiren Bosna'nın küçük kasabası Rogatitsa (eski türkçe adıyla Çelebi Pazarı), Merhum Abdullah Efendi Şkalyiç'in de doğum yeridir.

Abdullah Efendi, Müderris merhum Hacı Muhammed Efendinin oğludur. 1904 tarihinde doğmuştur. Yeni açılan modern Sancak Medresesinin ilk dört sınıfını (yani birinci devreyi) 1921 senesinde bitirmiş, 1926 yılında da Kuzat mektebi (Seriatska Sudačka Škola)'nden mezun olmuştur. Hukuk Fakültesini, daha sonraları, olgun bir yaşta iken, 1950 senesinde bitirmiştir. Askerliğini bitirdikten hemen sonra, yani 1927 senesinin Nisan ayında Priştine Müftülüğü stajyer sekreteri olarak tayin edilmiştir. Meslekî imtihanı muvafakiyetle verdikten sonra Yakova (Cakovitsa) Şer'i Hâkimliğine getirilmiştir. Bu sıfatla Makedonya'da daha bir kaç sene vazife görmüştür. 1935 senesinde Üsküp'ten Trebinje'ye, 1941 de Travnik'e ve nihayet 29 Haziran 1944 senesinde de Saraybosna Şer'i Temyiz Mahkemesi Hâkimi olarak tayin edilmiştir. İkinci Cihan Harbinden sonra, 1948 yılına kadar Saraybosna Kaza Mahkemesinde vazife görmüş, müteakiben «Folklor Araştırmaları Enstitüsü» ne tayin edilmiştir. Son vazifesi, Saraybosna Devlet Müzesi Müdür Muavinliği (1957 den itibaren) olmuş ve nihayet bu vazifeden 14 Kasım 1967 tarihinde emekliye ayrılmıştır. Demek oluyor ki merhumun vazifesi 20 sene kadar şer'i hâkimlikte, 20 sene de ilmi araştırmalarda geçmiştir. Her iki meslekte yüksek kademeye kadar ulaşmış ve her iki çalışma sahasında değerli eserler bırakmıştır.

KUZAT Mektebi mezunlarından değerli eserleriyle temayüz etmiş olan zümreye Abdullah Efendi de dâhildi. Ondan evvel bu mektep mezunlarından olup İslâm Hukuku sahasında eser verenlerin en mühimleri şunlardır :

MERHUM ABDULLAH ŞKALYIÇ

1. Yusuf Ziya Miciç Efendi (Lyu-devit Farkaş'la birlikte) «Hanefî Mezhebine göre İslâm Miras Hukuku» adlı eserin sâhibidir.

2. Salih Mutapçîç Efendi «Bosna ve Hersek Şer'i Mahkemelerine mahsus Uslû-i Muhakemât» isminde bir eser meydana getirmiştir.

3. Ali Rıza Prohiç Efendi, İslâm Hukukuna dair müteaddit makaleler yazmıştır.

4. Abdullah Aynî Buşatliç Efendi, «İslâm Aile ve Miras Hukuku», «Şer'i Usûl-i Muhakemât» ile matbû bir çok makale sahibidir. «Vakıf Hukuku» ve Mahmud Es'ad'ın «Tarih-i Din-i İslâm» adlı eserinin boşnakça tercemesi, tabedilmemiş eserlerindedir.

5. Fehim Spaho Efendi, «Türk Madenler Kanunu», «Müslümanların Gayr-i Müslim Kızlarla Evlenme Meselesinin şer'i tarafı», «17 nci Asırdaki Türk Takvimlerinde Slavca ay isimleri» ve «Sırp Reâyânın İsyânı, Tenkilî ve Belgrad'ın Kurtarılması» gibi müteaddit yazılar yazmıştır. Arapça ve türkçeden bazı kitaplar da terceme etmiştir. Meselâ, «Bin Bir Gece», «Handân», «Dudağan Kalbe» gibi (1).

6. Meclis-i Ulemâ Reisi Muhammed Ali Efendi Çerimoviç, «İslâm Miras Hukuku», «İslâm Evlenme Hukuku», «Vakıf Hakkında Tetkik», «Evlâdiyet Vakfı», «Kamerî Ayların Tesbiti Meselesi», «İslâmın Şartları» gibi eserler meydana getirmiştir.

7. Müftü Çokiç İbrahim Hakki, Kaymakam Ahmed Lutfi ve Öğretmen Abdurrahman Adil kardeşler, bir kaç sene müddetle «Hikmet» adı altında Tuzla şehrinde aylık dini bir mecmua neşretmişlerdir. Bu mecmuada dini mevzulara dair muhtelif yazılar çıkmıştır.

8. Muhammed-Emin Dizdar Efendi (İlâhiyat Akademisi Rektörü), «Araplarda Tedris Müesseseleri», «İslâmiyet ve İlim» ve «İslâm Milletlerinde Takvim» gibi yazıların müellifidir.

9. Müftü, gazeteci ve milletvekili Sâkıb Efendi Korkut, çıkardığı «Misbah», «Yeni Misbah», «İrşad», «Pravda» ve «Biser» mecmua ve gazetelerinde birçok dinî makale neşretmiştir.

10. İlâhiyat Akademisi Doçenti Muhammed Tufo, Tefsir ve Hadîs'e girişle ilgili yazılar yazmıştır.

11. Şurayı Devlet Azalarından Osman Nuri Hacıç, «Muhammed ve Kur'an», «İslâmiyet ve Medeniyet», «Bosna ve Hersek Müslümanları Meselesi», «İslâm Kültür Tarihi», «Avusturya-Macaristan İğgali Altındaki Bosna ve Hersek Müslümanlarının Dinî Muhtariyet Uğrunda Yaptıkları Mücadeleler» adlı eserleri meydana getirmiş, ayrıca Ebu'l-Fida'nın «Muhammed Aleyhi's-Selâm» adlı eserini boşnakçaya terceme etmiştir. Bu zat Garp araştırma metodlarına bağlı bir ilim adamı idi.

12. Öğretmen Muhammed Behli-loviç, «Arap Aruzu» (Arapaska Metrika)

13. Ulemâ Meclisi âzası Abdullah Zegeviç («Fikh»).

14. Muhammed Panca.

BU son müellif «İslâm Dini Hakkında Lâzım Gelen Kısa Bilgi», «Hutbeler», «Hazreti Ömer'in Hayatı ve Eserleri» adlı eserleri yanında, Reisu'l-Ulemâ Muhammed Cemalu'd-Din Çavuşeviç ile birlikte Kur'ânı Kerimi de boşnakçaya terceme etmiştir (Saraybosna 1937).

Kuzat Mektebi mezunları arasında yüksek mevkileri işgal eden bir çok kimseler de vardır. Meselâ Ulemâ Meclisi Reisi ve senatör Salim Muftiç, Şer'i Temyiz Hâkimi ve Devlet Vekilî Osman Viloviç, Kuzat Mektebi Müdürü ve Saraybosna şehri Belediye Reisi İbrahim Sariç, Üsküpteki «Kral I. Aleksandr Büyük Medresesi» Müdürü Ahmed Mehmedbaşıç, Vakıflar ve Emniyet Mü-

Prof.

H. Ömer MUŞIÇ

(1) Buraya kadar zikri geçen zevatın hepsi, Şer'i Temyiz Mahkemesi hâkimleri idiler.

dürü Millet Vekili Hüseyin Kadıç ve diğerleri zikredilebilir.

Merhum Abdullah Şkalyiç, Kuzat Mektebinin eser bırakan mezunlarından biri idi. Şer'i Hâkim sıfatı ile kaleme aldığı ve İslâm Hukuku ile alakalı olan yazıları şöyle sıralanabilir :

1. «Şer'i Mahkemeler Nezdinde Tatbik Edilen Mahkeme Rusûm Kanunu el Kitabı» (Kosovska Mitrovița 1931).

2. «Dinî ve Resmî Tatillerimizin Manâ ve Ehemmiyeti» (1939 senesinde Meşihat-i İslâmiyye organı olan Glasnik'de neşredilmiştir).

3. Avusturya Umumî Medenî Kanunu, Sırp Medenî Kanunu ve Yugoslavya Umumî Medenî Kanunu tasarısıyla mukayese edilmek suretiyle anlatılan İslâm Miras Hukuku; buna ilâveten Bosna ve Hersek'teki Arazi-i Emiriyye eski Kmetlik Arazileri ve Beylik Arazileri (Saraybosna 1941). Bu mufassal eserde Merhum Abdullah Efendi, evvelâ Usul-i Fıkha ve fikhî mezheplere dair malûmat verdikten sonra miras mevzuunu umumî olarak incelemiştir. Bunu takiben, vasiyyet, üçüncü bölümde feraiz ve dördüncü bölümde arazi-i emiriyyenin mirasla intikali meselesini ele almıştır.

4. İkinci Cihan Harbinin başında, yani Yugoslavya'nın Almanlar tarafından havadan hücumu maruz kalışından sonra (6 Nisan 1941) kaybolan kimselerin ölü olarak ilân edilmesine dair makale (Glasnik 1943).

5. Şer'i Hâkimlerin meslekî teşkilâtları faaliyetleri - Tesisinden 1943 senesine kadar (El-Hidaye Mecmuası 1944).

6. 1900 den 1944 senesine kadar Şer'i Mahkemeleri için çıkarılan emir-nâmeler ve tamimler mecmuası (Glasnik 1944).

7. «Hukuku Aile Kararnamesi» (Şeyhülislâmın muvafakati ve Pa-dışahın iradesiyle 1917 yılında isdar edilen bu kararname 1929 senesine kadar, Bosna-Hersek hariç, Yugoslavya'nın müslümanlarla meskûn diğer bölgelerinde tatbik edilmiştir. Abdullah Şkalyiç'in buna dair yazısı «El-Hidaye» mecmuasının 1945 yılında çıkan sayısında neşredilmiştir).

İKİNCİ Cihan Harbinden sonra ve Şer'i Mahkemelerin ilgası üzerine Abdullah Efendi, zikredildiği gibi, Saraybosna Kaza Mahkemesinde bir müddet vazife görmüş ise de, 1948 tarihinde «Folklor Araştırmaları Enstitüsü» ne, daha sonra da

«Devlet Müzesi» ne geçmiştir. Bu andan itibaren Abdullah Efendinin mesleği de resmen değişmiştir. Gerçi o, folklor sahasında yine kendi ilk meslek sahasına yakın bazı mevzu-ları seçip üzerinde tetkikler yapmış ve muvaffakiyetli araştırma yazıları neşretmiştir. Meselâ :

1. «Bosna ve Hersek Folklor Araştırma Belleteni» (Bilten za proučavanje folkloru Bosne i Hercegovine), yani Enstitü mecmuasının 1 inci sayısında (1951) «Tellâl» (Telâl) adlı bir yazı neşretmiştir. Bu yazısında Abdullah Efendi, İslâm Hukuku kaynaklarında araştırma yapıp tellâlin vazife ve haklarına, İslâm Devletlerinde ve bu arada Osmanlı İmparatorluğunda ve Şimâlî Afrika-da ve nihayet Bosna ve Hersek'teki faaliyetlerine, onların esnaf teşkilât-larına, halk an'anelerinde onların izlerine ve sair hususlara dair malûmat vermektedir. Bu yazı ilim muhitlerinde alâka uyandırmıştır.

2. Mecmuanın aynı sayısında «Lobovo'da bazı halk âdetleri» adlı bir makale daha yayınlayan Abdullah Efendi, Yayça ve Mirkonyiçgrad havalisindeki halk arasında evlenme âdetleri, kız isteme, düğün, nikâh, şahitlik, yemin, alışveriş, arazinin icara verilmesi gibi işlerde câri olan âdetleri anlatmıştır.

3. Yine aynı mecmuanın 11 inci sayısında (1953) Abdullah Efendi, daha mufassal bir yazı neşretmiştir. Bu yazı, «Yayça havalisi halk inanış ve âdetleri» (O vjerovanju i običajima naroda jajačkog kraja) mevzu-larıdır. Burada doğum, kız isteme, evlenme, defin âdetleri, mevsim (senelik) âdetleri ve bir çok diğer halk âdetlerine temas edilmektedir. Bu yazının sonunda halk âdetleri anlatılırken, halk tarafından kullanılan türkçe (ve türkçeye girmiş arapça ve farsça) kelimelerin bir listesi verilmiştir (500 den fazla).

4. Abdullah Efendinin en mühim eseri «Sırp-Hırvat dilinde türkçe sözler» (Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku) yani Boşnak dilinde (Sırp Hırvatçada) türkçe (ve türkçe kanalıyla giren arapça ve farsça) kelimeler. Yedi bine yakın kelimeyi ihtiva eden bu lügat kitabında her kelime hakkında lâzım gelen malûmat verilmiştir (Menşe'i, manâsı, misalleri v.s.). Lügat, Saraybosna'da evvelâ 1957 de litografya ile teksir edilmiş, sonra matbaa harfleriyle 1965 tarihinde neşredilmiştir.

Müellif evvelâ halk şiir ve hikâyelerinde geçen kelimeler üzerinde araştırma yapmış ise de, sonraları edebî dilde geçen türkçe kelimeleri de içine almak suretiyle tetkiklerini genişletmiştir. Mukaddimesinde, bu

sahadaki evvelce yapılmış çalışmalar hakkında da malûmat vermekte ve türkçe kelimelerden nasıl boşnakça masdarlar ve ism-i tafdiller yapılmış olduğuna işaret etmektedir.

BU lügat hakkında, münekkitler son derece müsbet hükümler vermişlerdir. Meselâ, Saraybosna'dan Dr. Jovan Vukoviç, Dr. İlija Kecmanoviç (Pregled Sarajevo 1959, X.), Prof. Cvjetko Popoviç (Glasnik Zemaljskog Muzeja, Sarajevo 1958), Prof. Dr. Şakir Sikiriç (Prilozi za orijentalnu Filologiju, VIII-IX, Sarajevo 1960); Zagreb'ten Dr. Ljudevit Jonke (Jezik, broj 3, Zagreb, 1957-1958). Macar Türkologlarından Dr. G. Hazai : «bu kitap, bu güne kadar, bu sahada zuhur eden eserlerin en alâka çekici olduğu, mübâlâga etmeden iddia olunabilir kanatındayım» tarzında fikrini beyan etmektedir. Aşırı titizliği ile tanınan Belgrad Üniversitesi profesörlerinden Dr. Fehim Bayraktareviç de : «şimdilik bu nevi eserlerin en iyisi ve en büyüğü» olduğunu söylemektedir. Bosna ve Hersek Cumhuriyeti ikramiyeler tevzi heyeti, Abdullah Şkalyiç'e bu eser vesilesiyle bir takdir diploması ve bir miktar ikramiye vermiştir. Aynı zamanda, Türkiye Cumhuriyeti Belgrad Sefareti, müellife takdirlerini bildirmiş ve kendisini hükümet misafiri olarak ilmi müesseseleri ziyaret etmek üzere Türkiye'ye davet etmiştir.

Merhum Abdullah Şkalyiç'in kadılık kariyeri esnasında Üsküp, Yakova, Trebinje ve Saraybosna Evkaf Heyeti Reisliğini deruhte etmiş olduğu, iyi bir teşkilâtçı olarak tanındığı, Şer'i Hâkimiyet Cemiyeti ile Saraybosna'daki İlmiye Cemiyeti olan «El-Hidaye» de çalıştığı, Saraybosna Yüksek Evkaf Meclisi (Sabor) azalığı yaptığı, bundan başka problemlerimizin halli hususunda bir hayli tecrübesi bulunduğu, İslâm Hukuku ile Şark dillerine derin vukufu olduğu nazarı itibara alınırca, İslâm cemaatinin problemlerinin halli hususunda bu büyük bilgi ve tecrübe hazinesinden istifade edilmeyişi affolunmaz bir hatadır. Fakat burada merhumun hiç bir kabahati olmadığına işaret etmek gerekir.

Sonunda, Merhum Abdullah Şkalyiç Efendiye Cenabı Haktan Firdevsi Alâda mekân, âilesi, yakınları ve dostlarına sabr-ı cemil niyaz ederim.

رحمة الله تعالى رحمة واسعة واسكنه وإيانا في
روضات الجنات. آمين.